

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)

den 29 april 2021 *

”Begäran om förhandsavgörande – Banktillsyn – Rekonstruktion och likvidation av kreditinstitut – Direktiv 2001/24/EG – Rekonstruktionsåtgärd avseende ett kreditinstitut som vidtagits av en myndighet i hemlandet – Överföring av rättigheter, tillgångar eller förpliktelser till ett ’broinstitut’ – Överföring tillbaka till det kreditinstitut som är föremål för rekonstruktionsåtgärden – Artikel 3.2 – Lex concursus – Verkan av en rekonstruktionsåtgärd i andra medlemsstater – Ömsesidigt erkännande – Artikel 32 – En rekonstruktionsåtgärds verkningar på en pågående rättegång – Undantag från tillämpningen av lex concursus – Artikel 47 första stycket i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. – Effektivt domstolsskydd – Rättssäkerhetsprincipen”

I mål C-504/19,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Tribunal Supremo (Högsta domstolen, Spanien) genom beslut av den 25 juni 2019, som inkom till domstolen den 2 juli 2019, i målet

Banco de Portugal,

Fundo de Resolução,

Novo Banco SA, Sucursal en España,

mot

VR,

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av avdelningsordförande A. Prechal, domstolens ordförande K. Lenaerts, tillika tillförordnad domare på tredje avdelningen, samt domarna N. Wahl, F. Biltgen och L.S. Rossi (referent),

generaladvokat: J. Kokott,

Justitiesekreterare: handläggaren L. Carrasco Marco,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 30 september 2020,

* Rättegångsspråk: spanska.

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Banco de Portugal och Fundo de Resolução, genom J.M. Rodríguez Cárcamo, abogado, och A.M. Rodríguez Conde, abogada,
- Novo Banco SA, Sucursal en España, genom A. Fernández de Hoyos och J.I. Fernández Aguado, abogados,
- Spaniens regering, genom S. Centeno Huerta, i egenskap av ombud,
- Italiens regering, genom G. Palmieri, i egenskap av ombud, biträdd av G.M. De Socio, avvocato dello Stato,
- Portugals regering, genom L. Inez Fernandes, S. Jaulino, A. Homem, A. Pimenta, C. Raimundo och P. Barros da Costa, samtliga i egenskap av ombud, biträdda av T. Tönnies, advogada,
- Europaparlamentet, genom L. Visaggio, M. Sammut, P. López-Carceller och R. Ignătescu, samtliga i egenskap av ombud,
- Europeiska unionens råd, genom A. de Gregorio Merino, I. Gurov och E. d’Ursel, samtliga i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom D. Triantafyllou, A. Nijenhuis, J. Rius Riu och K.-Ph. Wojcik, samtliga i egenskap av ombud,

och efter att den 19 november 2020 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 3.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/24/EG av den 4 april 2001 om rekonstruktion och likvidation av kreditinstitut (EGT L 125, 2001, s. 15), artikel 2 FEU, artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan) och den allmänna rättssäkerhetsprincipen.
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan, å ena sidan, Banco de Portugal, Fundo de Resolução (nedan kallad resolutionsfonden) och Novo Banco SA, Sucursal en España (nedan kallat Novo Banco Spanien), och, å andra sidan, VR, angående en ansökan om ogiltigförklaring av ett avtal om försäljning av preferensaktier vilka förvärvats av VR.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 Skälen 3, 4, 6, 7, 11, 16, 23 och 30 i direktiv 2001/24 har följande lydelse:
”(3) [Förevarande direktiv] ingår i den gemenskapslagstiftningsram som har kommit till stånd genom rådets och Europaparlamentets direktiv 2000/12/EG av den 20 mars 2000 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut [(EGT L 126, 2000, s. 1)]. Enligt detta utgör ett

kreditinstitut och dess filialer under verksamhetsperioden en enda enhet som står under behöriga myndigheters tillsyn i den stat som utfärdat den auktorisation som gäller inom hela gemenskapen.

- (4) Det är särskilt olämpligt att bortse från den enhet som kreditinstitutet bildar tillsammans med sina filialer när det blir nödvändigt att vidta rekonstruktionsåtgärder eller inleda ett likvidationsförfarande.

...

- (6) Det är viktigt att de administrativa eller rättsliga myndigheterna i hemlandet får exklusiv behörighet att besluta om och tillämpa de rekonstruktionsåtgärder som föreskrivs i lagstiftning och gällande praxis i denna medlemsstat. På grund av svårigheterna att harmonisera medlemsstaternas lagstiftning och praxis bör medlemsstaterna ömsesidigt erkänna de åtgärder som var och en av dem vidtar för att återskapa möjligheterna för de institut som medlemsstaten har auktoriserat att driva sin verksamhet vidare.

- (7) Det är nödvändigt att säkerställa att de rekonstruktionsåtgärder som vidtas av de administrativa eller rättsliga myndigheterna i hemlandet, liksom de åtgärder som vidtas av personer eller organ som dessa myndigheter har utsett för att administrera rekonstruktionsåtgärderna, får verkan i alla medlemsstater, och att detta inbegriper de åtgärder som innebär möjlighet att inställa betalningar, att uppskjuta exekutiva åtgärder eller nedsätta fordringar samt alla andra åtgärder som kan påverka tredje mans redan gällande rättigheter.

...

- (11) Ett meddelande till tredje man om att rekonstruktionsåtgärder vidtagits är nödvändigt i de medlemsstater där det finns filialer, om sådana åtgärder riskerar att göra det svårt för tredje man att utöva vissa av sina rättigheter.

...

- (16) Lika behandling av alla borgenärer kräver att kreditinstitutet likvideras enligt principerna om enhet och universalitet, enligt vilka hemlandets administrativa eller rättsliga myndigheter skall ha exklusiv behörighet och deras beslut skall erkännas och utan formaliteter få samma rättsverkan i alla andra medlemsstater som besluten får enligt hemlandets lag, såvida inte något annat föreskrivs i [förevarande direktiv].

...

- (23) Även om det är viktigt att hålla fast vid principen att det är hemlandets lag som bestämmer rekonstruktionsåtgärders och likvidationsförfarandens fulla verkan, vare sig den är processuell eller materiell, måste hänsyn ändå tas till att denna verkan kan strida mot de bestämmelser som normalt gäller kreditinstitutens och deras filialers ekonomiska och finansiella verksamhet i de andra medlemsstaterna. Hänvisning till en annan medlemsstats lagstiftning är i vissa fall ett oundvikligt avsteg från principen att det är hemlandets lag som är tillämplig.

...

- (30) Rekonstruktionsåtgärdernas eller likvidationsförfarandenas verkan på en pågående rättegång regleras av lagen i den medlemsstat där denna rättegång pågår, vilket är ett undantag från tillämpningen av 'lex concursus'. Rekonstruktionsåtgärdernas eller likvidationsförfarandenas verkan på enskilda exekutiva tvångsåtgärder som härrör från sådana rättegångar regleras av hemlandets lag enligt den allmänna regel som fastställs i detta direktiv."

4 I artikel 1.1 i direktiv 2001/24 anges följande:

”Detta direktiv skall gälla för kreditinstitut och för filialer till dessa vilka öppnats i andra medlemsstater än den där kreditinstitutet har sitt huvudkontor, enligt definitionerna i artikel 1.1 och 1.3 i direktiv 2000/12/EG, om inte annat följer av de villkor och undantag som fastställs i artikel 2.3 i det direktivet.”

5 Enligt artikel 2 sjunde strecksatsen i direktiv 2001/24 avses med *rekonstruktionsåtgärder* ”åtgärder som är avsedda att bevara eller återställa ett kreditinstituts finansiella situation och som kan påverka tredjemandens redan befintliga rättigheter, däribland åtgärder som kan komma att innebära inställande av betalningar, inställande av verkställighetsåtgärder eller nedskrivning av fordringar”.

6 I artikel 3 i direktivet, med rubriken ”Beslut om rekonstruktionsåtgärder – tillämplig lag”, föreskrivs följande:

”1. Endast de administrativa eller rättsliga myndigheterna i hemlandet skall ha behörighet att besluta om genomförandet av en eller flera rekonstruktionsåtgärder i ett kreditinstitut, inklusive filialer i andra medlemsstater.

2. Rekonstruktionsåtgärderna skall tillämpas i enlighet med de lagar, förordningar och förfaranden som gäller i hemlandet, om inte annat anges i detta direktiv.

De skall, i enlighet med den medlemsstatens lagar, ha full verkan i hela gemenskapen utan vidare formaliteter också mot tredje man i andra medlemsstater, även om de regler i värdlandet som är tillämpliga på dem inte föreskriver sådana åtgärder eller ställer upp villkor för deras genomförande som inte är uppfyllda.

Rekonstruktionsåtgärderna skall ha verkan i hela gemenskapen så snart som de får verkan i den medlemsstat där de har vidtagits.”

7 Artikel 32 i nämnda direktiv har rubriken ”Pågående rättegångar”, och där anges följande:

”Verkan av en rekonstruktionsåtgärd eller ett likvidationsförfarande på en pågående rättegång beträffande tillgångar eller rättigheter som kreditinstitutet inte längre förfogar över skall uteslutande regleras av lagen i den medlemsstat där rättegången pågår.”

Spansk rätt

8 Direktiv 2001/24 införlivades med den spanska rättsordningen genom Ley 6/2005 sobre saneamiento y liquidación de las entidades de crédito (lag 6/2005 om rekonstruktion och likvidation av kreditinstitut) av den 22 april 2005 (BOE nr 97 av den 23 april 2005, s. 13912).

9 I artikel 19.1 i denna lag föreskrivs följande:

”När en rekonstruktionsåtgärd har vidtagits eller ett likvidationsförfarande har inletts avseende ett kreditinstitut som är auktoriserat i en medlemsstat i Europeiska unionen och som har minst en filial i Spanien eller tillhandahåller tjänster i Spanien, får åtgärden eller förfarandet utan ytterligare formaliteter verkan i Spanien så snart som den får verkan i den medlemsstat där åtgärden har vidtagits eller förfarandet har inletts.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

- 10 Den 10 januari 2008 ingick VR ett avtal med Banco Espírito Santo, Sucursal en España (nedan kallat BES Spanien), genom vilket hon förvärvade preferensaktier i det isländska kreditinstitutet Kaupthing Bank för cirka 166 000 euro (nedan kallat avtalet om aktieförsäljning). Vid denna tidpunkt var BES Spanien den spanska filialen till den portugisiska banken Banco Espírito Santo (nedan kallad BES).
- 11 Mot bakgrund av att BES hade allvarliga ekonomiska svårigheter antog styrelsen för Banco de Portugal, genom beslut av den 3 augusti 2014, ändrat genom beslut av den 11 augusti 2014 (nedan kallat beslutet från augusti 2014), så kallade resolutionsåtgärder avseende detta kreditinstitut.
- 12 Genom detta beslut beslutade Banco de Portugal att inrätta en ”brobank” eller ”broinstitut”, kallad Novo Banco SA, till vilken de av BES tillgångar, skulder och poster utanför balansräkningen som angavs i bilaga 2 till beslutet överfördes.
- 13 I denna bilaga 2 angavs vissa skulder som inte omfattades av överföringen till Novo Banco och som följaktligen kvarstod som en del av BES förmögenhet. Bland dessa skulder fanns de som räknas upp i första stycket b v i nämnda bilaga 2, det vill säga ”ansvar eller ersättningsgrundande förpliktelser, särskilt de som följer av bedrägeri eller åsidosättande av tillsynsrelaterade, straff- eller förvaltningsrättsliga bestämmelser eller beslut”.
- 14 Efter det att den överföring som nämns i punkt 12 ovan hade genomförts fortsatte Novo Banco Spanien att upprätthålla den affärsförbindelse som VR hade etablerat med BES Spanien avseende deposition och förvaltning av de värdepapper som var föremål för avtalet om aktieförsäljning, och fortsatte att ta ut avgifter för dessa tjänster.
- 15 Den 4 februari 2015 väckte VR talan vid Juzgado de Primera Instancia de Vitoria (Förstainstansdomstolen i Vitoria, Spanien) mot Novo Banco Spanien och yrkade i första hand att avtalet om aktieförsäljning skulle ogiltigförklaras på grund av bristande samtycke samt att det investerade beloppet skulle återbetalas eller, i andra hand, att avtalet skulle hävas på grund av åsidosättande av omsorgsplikten, lojalitetsplikten och informationsskyldigheten samt att Novo Banco Spanien skulle förpliktas att betala skadestånd.
- 16 Novo Banco Spanien invände vid nämnda domstol att banken saknade passiv saklegitimation, eftersom det framgår av bilaga 2 till beslutet från augusti 2014 att det ansvar som gjordes gällande utgjorde en skuld som inte hade överförts till Novo Banco Spanien.
- 17 Genom dom av den 15 oktober 2015 biföll Juzgado de Primera Instancia de Vitoria (Förstainstansdomstolen i Vitoria) VR:s talan, eftersom den fann att denna del av skulderna de facto hade överförts till Novo Banco till följd av beslutet från augusti 2014. Enligt nämnda domstol var VR:s samtycke ogiltigt vid tidpunkten för ingåendet av avtalet om aktieförsäljning, eftersom hon vid denna tidpunkt var 68 år gammal, saknade kunskaper i ekonomi och inte på ett korrekt sätt hade underrättats av BES Spanien om arten av, och riskerna med, de preferensaktier som hon hade förvärvat. Nämnda domstol ogiltigförklarade således avtalet om aktieförsäljning och förpliktade Novo Banco Spanien att återbetala hela köpesumman till VR.
- 18 Novo Banco Spanien överklagade denna dom till Audiencia Provincial de Álava (Provinsdomstolen i Álava, Spanien). Under förfarandet inkom Novo Banco Spanien med två beslut från Banco de Portugal av den 29 december 2015 (nedan kallade besluten av den 29 december 2015).
- 19 Såsom dessa beslut har beskrivits av den hänskjutande domstolen framgår det av dem att bilaga 2 första stycket b vii till beslutet från augusti 2014 hädanefter har följande lydelse: ”skyldigheter, garantier, ansvar eller ersättningsgrundande förpliktelser som åtagits vid saluföring, finansiell förmedling, förfarande för teckning, och distribution av finansiella instrument som emitterats av någon

enhet”. Härvidlag förtydligades det även att ”i synnerhet har från och med denna dag följande av BES skulder inte överförts till Novo Banco: ... iii) samtliga ersättningar kopplade till avtalsbrott (köp av fast egendom och annan egendom) avseende avtal som undertecknats och ingåtts före kl. 20.00 den 3 augusti 2014; ... vi) samtliga ersättningar och fordringar till följd av ogiltigförklaring av de transaktioner som genomförs av BES i egenskap av tillhandahållare av finansiella tjänster och investeringar och vii) allt ansvar som är föremål för ett av de förfaranden som beskrivs i bilaga I”. Bland de förfaranden som anges i bilaga I återfinns den talan som väckts av VR.

- 20 I besluten av den 29 december 2015 föreskrivs dessutom att ”i den mån tillgångar, skulder eller poster utanför balansräkningen i enlighet med föregående punkter alltfjämt borde ha ingått i BES förmögenhet, men de facto har överförts till Novo Banco, innebär [förevarande beslut] att dessa tillgångar, skulder eller poster utanför balansräkningen överförs tillbaka från Novo Banco till BES, med verkan från och med den 3 augusti 2014 (kl. 20.00)”.
- 21 Sedan Audiencia Provincial de Álava (Provinsdomstolen i Álava) ogillat Novo Banco Spaniens överklagande, väckte Novo Banco Spanien talan vid den hänskjutande domstolen, Tribunal Supremo (Högsta domstolen, Spanien) genom ett särskilt rättsmedel med åberopande av att det förekommit förfarandefel. Banco de Portugal och resolutionsfonden tilläts intervensera till stöd för Novo Banco Spaniens yrkanden. Dessa parter anser att Novo Banco Spanien inte borde ha ansetts kunna vara svarande i målet i förstainstansdomstolen, eftersom den aktuella skulden inte hade överförts till Novo Banco och även om den hade överförts har denna skuldpost därefter överförts tillbaka till BES till följd av besluten av den 29 december 2015. Dessa parter har även gjort gällande att dessa beslut har verkan i alla medlemsstater utan några vidare formaliteter, i enlighet med artikel 3.2 i direktiv 2001/24.
- 22 Den hänskjutande domstolen anser att besluten av den 29 december 2015 inte enbart syftar till att förtydliga beslutet från augusti 2014, utan även ändrar sistnämnda beslut med retroaktiv verkan. Enligt besluten av den 29 december 2015 överfördes ansvaret gentemot VR till följd av avtalet om aktieförsäljning, som beslutet från augusti 2014 hade överfört till Novo Banco, tillbaka till BES med retroaktiv verkan från den 3 augusti 2014.
- 23 Den hänskjutande domstolen betvivlar inte att en rekonstruktionsåtgärd som vidtagits av den behöriga myndigheten i hemlandet kan ha retroaktiv verkan, vilket EU-domstolen redan har medgett i domen av den 24 oktober 2013, LBI (C-85/12, EU:C:2013:697), och den hänskjutande domstolen har inte heller ifrågasatt möjligheten att de skulder som överförts till Novo Banco senare överfördes tillbaka till BES. Däremot vill den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida de materiella ändringar som gjordes genom antagandet av besluten av den 29 december 2015 ska beaktas i de pågående rättsliga förfarandena, vilka inletts innan dessa beslut antogs.
- 24 Härvidlag vill den hänskjutande domstolen, med hänsyn till kravet på ett effektivt domstolsskydd för VR:s rättigheter, vilket följer av artikel 47 första stycket i stadgan och av rättssäkerhetsprincipen som är grundläggande för varje rättsstat, få klarhet i huruvida den ståndpunkt som Novo Banco Spanien, Banco de Portugal och resolutionsfonden har intagit är välgrundad, enligt vilken även om den hänskjutande domstolen skulle fastställa domen från Audiencia Provincial de Álava (Provinsdomstolen i Álava), så förlorar denna fastställelse sin verkan eller är verkningslös, eftersom besluten av den 29 december 2015 under alla omständigheter innebär att den aktuella skulden har överförts tillbaka till BES förmögenhet, med verkan från den 3 augusti 2014.
- 25 Mot denna bakgrund beslutade Tribunal Supremo (Högsta domstolen) att vilandeförklara målet och ställa följande fråga till EU-domstolen:

”Är en tolkning av artikel 3.2 i direktiv [2001/24] enligt vilken ett beslut av en behörig förvaltningsmyndighet i [hemlandet] ska erkännas ha verkan utan vidare formaliteter i domstolsförfaranden som pågår i andra medlemsstater, när beslutet syftar till att de rättsliga

bestämmelser som gällde när förfarandena inleddes ska ändras med retroaktiv verkan och innebär att domar som inte följer bestämmelserna i det nya beslutet saknar verkan, förenlig med den grundläggande rätten till ett effektivt domstolsskydd i artikel 47 i [stadgan], rättsstatsprincipen i artikel 2 [FEU] och den generella rättssäkerhetsprincipen?”

Prövning av tolkningsfrågan

Inledande synpunkter

- 26 Domstolen påpekar inledningsvis att, såsom noterats i punkt 22 ovan, det framgår av begäran om förhandsavgörande att den hänskjutande domstolen utgår från antagandet att besluten av den 29 december 2015 har ändrat beslutet från augusti 2014, bland annat genom att Nov Bancos eventuella ansvar som ligger till grund för VR:s talan har överförts tillbaka till BES med retroaktiv verkan.
- 27 Novo Banco, Banco de Portugal, resolutionsfonden och den portugisiska regeringen har bestritt att detta antagande är korrekt. De har härvidlag gjort gällande att besluten av den 29 december 2015 inte ändrar beslutet från augusti 2014, utan att de endast förtydligar sistnämnda beslut och att utslutandet av det eventuella ansvar som ligger till grund för VR:s talan från de tillgångar och skulder som överförts till Novo Banco beror på rekonstruktionsåtgärder som inte vidtagits i samband med ett pågående rättsligt förfarande, utan innan VR väckte talan den 4 februari 2015.
- 28 Det ankommer emellertid inte på EU-domstolen att pröva räckvidden för besluten av den 29 december 2015. Enligt fast rättspraxis presumeras nationella domstolars frågor om tolkningen av unionsrätten vara relevanta. Dessa frågor ställs mot bakgrund av den beskrivning av omständigheterna i målet och tillämplig lagstiftning som den nationella domstolen på eget ansvar har lämnat och vars riktighet det inte ankommer på EU-domstolen att pröva (dom av den 30 april 2020, Blue Air – Airline Management Solutions, C-584/18, EU:C:2020:324, punkt 46 och där angiven rättspraxis).
- 29 För att besvara den ställda frågan utgår domstolen således från antagandet att besluten av den 29 december 2015 de facto ändrade beslutet från augusti 2014 med retroaktiv verkan och att de antogs i samband med ett pågående rättsligt förfarande, eftersom VR väckte talan vid Juzgado de Primera Instancia de Vitoria (Förstainstansdomstolen i Vitoria) den 4 februari 2015.
- 30 Vidare följer det av fast rättspraxis att enligt det förfarande för samarbete mellan nationella domstolar och EU-domstolen som införts genom artikel 267 FEUF ankommer det på EU-domstolen att ge den nationella domstolen ett användbart svar, som gör det möjligt för den domstolen att avgöra det mål som den ska pröva. Dessutom kan EU-domstolen ha anledning att beakta unionsrättsliga bestämmelser som den nationella domstolen inte har hänvisat till i sin fråga. I detta syfte kan EU-domstolen behöva omformulera de frågor som hänskjutits (dom av den 13 september 2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, punkt 33, dom av den 8 juni 2017, Freitag, C-541/15, EU:C:2017:432, punkt 29, och dom av den 17 december 2020, Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Utlämning till Ukraina), C-398/19, EU:C:2020:1032, punkt 35).
- 31 Även om den hänskjutande domstolens frågor i förevarande fall avser artikel 3.2 i direktiv 2001/24, ska det, mot bakgrund av vad som angetts i punkt 26 ovan och som det erinrats om i punkt 29 ovan, påpekas att artikel 32 i direktivet är relevant för det svar som ska lämnas till den hänskjutande domstolen, eftersom den innehåller ett undantag från nämnda artikel 3.2 vad gäller vilken lagstiftning som är tillämplig på rekonstruktionsåtgärdernas verkan på pågående rättegångar.

Prövning i sak

- 32 Mot bakgrund av dessa inledande överväganden ska den hänskjutande domstolen anses ha ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida artiklarna 3.2 och 32 i direktiv 2001/24, mot bakgrund av rättssäkerhetsprincipen och artikel 47 första stycket i stadgan, ska tolkas så, att de utgör hinder för att, utan att det uppställs något ytterligare villkor, i ett pågående rättsligt förfarande i sak i en annan medlemsstat än hemlandet, avseende en skuld som överförts från ett kreditinstitut genom en första rekonstruktionsåtgärd som vidtagits i hemlandet, erkänna en andra rekonstruktionsåtgärd som syftar till att med retroaktiv verkan, vid ett datum som föregick inledandet av ett sådant förfarande, överföra denna skuld tillbaka till nämnda kreditinstitut, när ett sådant erkännande innebär att det kreditinstitut till vilken denna skuld överförts genom den första rekonstruktionsåtgärden med retroaktiv verkan förlorar sin passiva saklegitimation i det pågående förfarandet, och erkännandet därmed undergräver de domstolsavgöranden som redan meddelats till förmån för den ursprungliga kåranden vilka är föremål för nämnda förfarande.
- 33 Domstolen påpekar att, såsom framgår av bland annat skälen 4 och 16 i direktiv 2001/24, bygger detta direktiv på principerna om enhet och universalitet och uppställer som princip ett ömsesidigt erkännande av rekonstruktionsåtgärder och likvidationsförfaranden samt deras verkningar.
- 34 Enligt artikel 3.2 i direktivet ska rekonstruktionsåtgärderna i princip tillämpas i enlighet med hemlandets lag. Det framgår vidare av andra stycket i denna bestämmelse att sådana åtgärder, i enlighet med den medlemsstatens lagar, ska ha full verkan i hela unionen utan vidare formaliteter också mot tredje man i andra medlemsstater, även om de regler i värdlandet som är tillämpliga på dem inte föreskriver sådana åtgärder eller ställer upp villkor för deras genomförande som inte är uppfyllda. Vidare följer det av tredje stycket i nämnda bestämmelse att rekonstruktionsåtgärderna ska ha verkan i hela unionen så snart dessa åtgärder får verkan i hemlandet. I dessa bestämmelser föreskrivs således att lex concursus i princip reglerar rekonstruktionsåtgärder avseende kreditinstitut och deras verkningar (dom av den 24 oktober 2013, LBI, C-85/12, EU:C:2013:697, punkt 49).
- 35 Såsom uttryckligen framgår av skäl 23 i direktiv 2001/24 kan dessa verkningar emellertid stå i strid med de regler som normalt gäller för kreditinstitutets och dess filialers ekonomiska och finansiella verksamhet i de andra medlemsstaterna. Följaktligen är hänvisning till en annan medlemsstats lagstiftning i vissa fall ett oundvikligt avsteg från principen att det är hemlandets lag som är tillämplig.
- 36 I artikel 32 i direktiv 2001/24 föreskrivs således, som ett undantag från tillämpningen av lex concursus, att rekonstruktionsåtgärdernas verkan på en pågående rättegång beträffande tillgångar eller rättigheter som kreditinstitutet inte längre förfogar över uteslutande regleras av lagen i den medlemsstat där rättegången pågår (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 oktober 2013, LBI, C-85/12, EU:C:2013:697, punkterna 51 och 52).
- 37 Av ordalydelsen i artikel 32 framgår emellertid att det föreskrivna undantaget endast kan tillämpas om tre kumulativa villkor är uppfyllda.
- 38 För det första ska det röra sig om rekonstruktionsåtgärder i den mening som avses i artikel 2 i direktiv 2001/24, vilket är fallet här, eftersom besluten av den 29 december 2015, såsom konstaterats i punkt 26 ovan, är avsedda att bevara eller återställa ett kreditinstituts finansiella situation.
- 39 För det andra ska det finnas en pågående rättegång. Domstolen har redan slagit fast, med stöd av skäl 30 i direktiv 2001/24, att det ska göras åtskillnad mellan pågående rättegångar och enskilda exekutiva tvångsåtgärder som härrör från sådana rättegångar, och att uttrycket ”pågående rättegångar”, i den mening som avses i artikel 32 i direktivet, endast omfattar förfaranden som rör själva saken (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 oktober 2013, LBI, C-85/12, EU:C:2013:697, punkterna 53 och 54).

- 40 I förevarande fall framgår det av beslutet om hänskjutande att det förfarande som är aktuellt i det nationella målet, som VR inlett mot Novo Banco Spanien, ska betraktas som ett förfarande som rör själva saken eftersom det avser en talan om ogiltigförklaring, eller – i andra hand – hävning, av avtalet om aktieförsäljning. Vidare antogs besluten av den 29 december 2015 efter det att talan hade väckts av VR den 4 februari 2015 vid Juzgado de Primera Instancia de Vitoria (Förstainstansdomstolen i Vitoria) och således vid en tidpunkt då detta förfarande redan pågick.
- 41 För det tredje ska den pågående rättegången avse ”tillgångar eller rättigheter som kreditinstitutet inte längre förfogar över”. Även om vissa språkversioner av artikel 32 i direktiv 2001/24 har formulerats på ett sådant sätt att det endast är tillgångar som omfattas av detta villkor, är denna bestämmelse mer allmänt formulerad i andra språkversioner, såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 38 i sitt förslag till avgörande. Eftersom det föreligger sådana skillnader ska bestämmelsen tolkas med hänsyn till systematiken i och ändamålet med de föreskrifter i vilka den ingår (se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 januari 2021, Hessischer Rundfunk, C-422/19 och C-423/19, EU:C:2021:63, punkt 65).
- 42 Vad gäller ändamålet med artikel 32 i direktiv 2001/24 framgår det av skälen 23 och 30 i direktivet att denna bestämmelse, i egenskap av ett nödvändigt avsteg från tillämpningen av lex concursus, till vilken bestämmelsen utgör ett undantag, syftar till att verkningarna av rekonstruktionsåtgärder eller likvidationsförfaranden på en pågående rättegång ska regleras av lagen i den medlemsstat där denna rättegång pågår, med beaktande av att dessa verkningar kan stå i strid med de regler som normalt gäller för kreditinstitutets och dess filialers ekonomiska och finansiella verksamhet i de andra medlemsstaterna. Det skulle inte vara förenligt med ett sådant syfte att från tillämpningen av sistnämnda lag utesluta verkningarna av rekonstruktionsåtgärder på en pågående rättegång när denna rättegång avser ett eventuellt ansvar som har överförts till en annan enhet genom sådana rekonstruktionsåtgärder.
- 43 Domstolen finner således att artikel 32 i direktiv 2001/24 ska tillämpas på en pågående rättegång avseende en eller flera poster i ett kreditinstitut balansräkning, bland vilka ingår såväl tillgångar som skulder, som är föremål för vidtagna rekonstruktionsåtgärder (se, analogt, dom av den 6 juni 2018, Tarragó da Silveira, C-250/17, EU:C:2018:398, punkt 25).
- 44 I förevarande fall rör den pågående rättegången det eventuella ansvar som är knutet till ingåendet av avtalet om aktieförsäljning. Detta ansvar ingår bland BES Spaniens skulder och omfattades av den rekonstruktionsåtgärd som Banco de Portugal vidtog i augusti 2014 vilket innebar att BES Spanien därmed inte längre förfogade över denna skuld i den mening som avses i artikel 32 i direktiv 2001/24. Denna rekonstruktionsåtgärd ändrades dock med retroaktiv verkan genom besluten av den 29 december 2015.
- 45 Mot bakgrund av dessa omständigheter framgår det att de tre kumulativa villkoren i artikel 32 är uppfyllda i det nationella målet.
- 46 Vad därefter gäller omfattningen av verkningarna av de rekonstruktionsåtgärder som regleras av lagen i den medlemsstat där rättegången pågår, konstaterar domstolen att lagen i den medlemsstaten reglerar alla verkningar som sådana åtgärder kan ha på en sådan rättegång, oavsett om dessa verkningar är processuella eller materiella.
- 47 Det framgår nämligen inte av vare sig artikel 32 eller skäl 30 i direktiv 2001/24 att unionslagstiftaren hade för avsikt att begränsa tillämpningen av detta undantag till enbart de processuella verkningarna av en rekonstruktionsåtgärd. Domstolen konstaterar vidare att skäl 23 i direktivet, vilket, såsom framgår av punkt 35 i förevarande dom, motiverar en hänvisning till lagen i en annan medlemsstat än hemlandet, såsom ett nödvändigt avsteg från principen om att hemlandets lag ska tillämpas, inte

begränsar sig till att ange de processuella verkningarna, utan anger att såväl dessa verkningar som rekonstruktionsåtgärdernas materiella verkningar kan stå i strid med de regler som normalt gäller för kreditinstitutets och dess filialers ekonomiska och finansiella verksamhet i de andra medlemsstaterna.

- 48 Det ska för övrigt preciseras att eftersom, såsom framgår av ordalydelsen i artikel 32 och skäl 30 i direktiv 2001/24, lagen i den medlemsstat där rättegången pågår endast reglerar verkningarna av dessa åtgärder med avseende på nämnda rättegång, kan tillämpningen av denna artikel i en sådan situation som den i det nationella målet inte påverka giltigheten i sig av besluten av den 29 december 2015.
- 49 Det följer således av artiklarna 3.2 och 32 i direktiv 2001/24 att verkningarna, såväl processuella som materiella, av en rekonstruktionsåtgärd på ett pågående rättsligt förfarande som rör själva saken endast är de verkningar som fastställs i lagstiftningen i den medlemsstat där detta förfarande pågår.
- 50 Även den allmänna rättssäkerhetsprincipen och rätten till ett effektivt domstolsskydd, som garanteras i artikel 47 första stycket i stadgan, talar för denna tolkning.
- 51 Vad för det första gäller rättssäkerhetsprincipen ska det erinras om att enligt domstolens fasta praxis kräver denna princip dels att rättsregler ska vara klara och precisa, dels att den enskilde kan förutse hur dessa rättsregler kommer att tillämpas, i synnerhet om de kan få negativa konsekvenser för enskilda och företag. Enligt rättssäkerhetsprincipen krävs det i synnerhet att en lagstiftning gör det möjligt för dem som berörs därav att få kännedom om den exakta omfattningen av de skyldigheter som de därigenom åläggs. Enskilda ska nämligen på ett otvetydigt sätt kunna få kännedom om sina rättigheter och skyldigheter och kunna vidta åtgärder i enlighet därmed (dom av den 11 juli 2019, Agrenergy och Fusignano Due, C-180/18, C-286/18 och C-287/18, EU:C:2019:605, punkterna 29 och 30 och där angiven rättspraxis).
- 52 Domstolen har dessutom redan tidigare konstaterat att rättssäkerhetsprincipen är särskilt viktig i fråga om lagstiftning som kan vara ekonomiskt betungande (dom av den 21 juni 2007, ROM-projecten, C-158/06, EU:C:2007:370, punkt 26 och där angiven rättspraxis).
- 53 Även om VR i förevarande fall, vid den tidpunkt då hon väckte talan vid Juzgado de Primera Instancia de Vitoria (Förstainstansdomstolen i Vitoria) mot Novo Banco Spanien den 4 februari 2015, hade tillgång till samtliga uppgifter som var nödvändiga för att med full kännedom om saken fatta ett beslut om att väcka en sådan talan och för att med säkerhet identifiera den person mot vilken denna talan skulle riktas, och, i synnerhet, omständigheten att en åtgärd som innebar överföring tillbaka från Novo Banco till BES av ansvaret knutet till avtalet om aktieförsäljning fortfarande kunde vidtas och få retroaktiv verkan, är det icke desto mindre så att det inte var möjligt för VR att, när väl hennes talan hade väckts men innan denna slutgiltigt hade prövats, förutse genomförandet av sistnämnda möjlighet och vida åtgärder i enlighet därmed.
- 54 Ett erkännande av verkningarna av besluten från den 29 december 2015 i det nationella målet kan således undergräva de domstolsavgöranden som redan har meddelats till förmån för VR, vilka fortfarande är föremål för en pågående rättegång, och få svaranden att med retroaktiv verkan förlora sin ställning som part mot vilken käranden kan väcka talan skulle strida mot rättssäkerhetsprincipen.
- 55 Vad för det andra gäller bedömningen av ett sådant erkännande mot bakgrund av rätten till ett effektivt domstolsskydd, som garanteras i artikel 47 i stadgan, föreskrivs i första stycket i denna artikel att var och en vars unionsrättsligt garanterade fri- och rättigheter har kränkts har rätt till ett effektivt rättsmedel inför en domstol, med beaktande av de villkor som föreskrivs i nämnda artikel.
- 56 Vidare är det enligt artikel 52.1 i stadgan endast tillåtet att begränsa utövandet av sådana rättigheter och friheter som erkänns i stadgan under förutsättning att begränsningarna föreskrivs i lag, att de är förenliga med det väsentliga innehållet i dessa rättigheter och friheter och att de, med beaktande av proportionalitetsprincipen, endast görs om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt

samhällsintresse som erkänns av unionen eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter (se, för ett liknande resonemang, dom av den 6 oktober 2020, *État luxembourgeois* (Rätt att överklaga mot en begäran om upplysningar i skattefrågor), C-245/19 och C-246/19, EU:C:2020:795, punkt 51).

- 57 Det följer av domstolens praxis att för att den domstolsprövning som garanteras i artikel 47 första stycket i stadgan ska vara effektiv krävs det bland annat att den berörda personen kan tillvarata sina rättigheter under bästa möjliga förutsättningar och, med kännedom om samtliga omständigheter, avgöra om det finns anledning att väcka talan mot en viss enhet vid behörig domstol (se, för ett liknande resonemang, dom av den 8 maj 2019, *PI*, C-230/18, EU:C:2019:383, punkt 78 och där angiven rättspraxis).
- 58 Det kan i förevarande fall konstateras att den talan som VR har väckt vid spansk domstol bland annat grundar sig på en rättighet som garanteras i unionsrätten, i enlighet med artikel 47 första stycket i stadgan, eftersom VR gör gällande att ett erkännande av verkan av rekonstruktionsåtgärder inte ska kunna åberopas till hennes nackdel vid prövningen av denna talan, när ett sådant erkännande skulle strida mot motsvarande bestämmelser i direktiv 2001/24.
- 59 Det framgår av handlingarna i målet att besluten av den 29 december 2015 ännu inte hade antagits vare sig vid den tidpunkt då VR väckte talan mot Novo Banco Spanien, den 4 februari 2015, eller när *Juzgado de Primera Instancia de Vitoria* (Förstainstansdomstolen i Vitoria) meddelade domen av den 15 oktober 2015, i vilket talan bifölls.
- 60 VR gjorde således en korrekt bedömning när hon riktade sin talan mot Novo Banco Spanien, vilken vid denna tidpunkt var den part gentemot vilken en talan kunde väckas för det ansvar som följde av ingåendet med VR av avtalet om aktieförsäljning. VR hade nämligen vid denna tidpunkt inte kunnat väcka talan mot BES Spanien, eftersom, såsom den hänskjutande domstolen har konstaterat, beslutet från augusti 2014 innebar att detta ansvar överfördes från BES till Novo Banco.
- 61 Direktiv 2001/24 utgör visserligen inte hinder för att ursprungsmedlemsstaten, även med retroaktiv verkan, ändrar det tillämpliga regelverket för rekonstruktionsåtgärder (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 oktober 2013, *LBI*, C-85/12, EU:C:2013:697, punkt 38).
- 62 I förevarande fall ska det emellertid understrykas att, såsom framgår av punkterna 26 och 29 ovan, besluten av den 29 december 2015, vilka ändrade beslutet från augusti 2014 med retroaktiv verkan, och i synnerhet tilldelningen av det ansvar som följer av ingåendet med VR av avtalet om aktieförsäljning, antogs i samband med ett pågående rättsligt förfarande som inletts i syfte att fastställa ett sådant ansvar. Dessa beslut syftar nämligen just till att domen från *Juzgado de Primera Instancia de Vitoria* (Förstainstansdomstolen i Vitoria) av den 15 oktober 2015 ska förlora sin verkan, genom att ifrågasätta den tolkning som nämnda domstol gjort av beslutet från augusti 2014. Såsom framgår av punkt 19 ovan hänvisar dessa beslut uttryckligen till den talan som väckts av VR för att visa att, i motsats till vad som slagits fast i nämnda dom, det ansvar som kunde följa av denna talan inte hade överförts från BES till Novo Banco.
- 63 Att godta att rekonstruktionsåtgärder som vidtagits av den behöriga myndigheten i hemlandet efter det att en sådan talan väckts och en sådan dom meddelats, och som får till följd en ändring med retroaktiv verkan av de bestämmelser som är relevanta för att avgöra den tvist som gett upphov till denna talan, eller till och med direkt av den rättsliga situation som är föremål för tvisten, kan medföra att den domstol som har att pröva denna tvist ogillar talan, skulle utgöra en begränsning av rätten till ett effektivt rättsmedel i den mening som avses i artikel 47 första stycket i stadgan, även om sådana åtgärder i sig inte strider mot direktiv 2001/24, såsom har påpekats i punkt 61 ovan.

- 64 Denna slutsats påverkas vidare inte av den omständigheten att det nationella målet ännu inte hade avgjorts genom ett slutgiltigt avgörande vid den tidpunkt då besluten av den 29 december 2015 antogs, och inte heller av den omständigheten, som den portugisiska regeringen har framhållit i sina svar på domstolens skriftliga frågor och vid förhandlingen, att VR hade rätt att väcka talan mot dessa beslut vid portugisisk domstol inom tre månader från offentliggörandet av besluten på Banco de Portugals webbplats.
- 65 Vad gäller den sistnämnda invändningen påpekar domstolen att möjligheten att väcka talan om ogiltigförklaring av besluten av den 29 december 2015 vid portugisisk domstol inte är relevant i detta sammanhang, eftersom frågan i förevarande fall rör i vilken mån den talan som VR redan har väckt mot Novo Banco Spanien vid behörig spansk domstol utgör ett effektivt rättsmedel.
- 66 Mot denna bakgrund ska den ställda frågan besvaras enligt följande. Artiklarna 3.2 och 32 i direktiv 2001/24 ska, mot bakgrund av rättssäkerhetsprincipen och artikel 47 första stycket i stadgan, tolkas så, att de utgör hinder för att, utan att det uppställs något ytterligare villkor, i ett pågående rättsligt förfarande i sak i en annan medlemsstat än hemlandet, avseende en skuld som överförts från ett kreditinstitut genom en första rekonstruktionsåtgärd som vidtagits i hemlandet, erkänna en andra rekonstruktionsåtgärd som syftar till att med retroaktiv verkan, vid ett datum som föregick inledandet av ett sådant förfarande, överföra denna skuld tillbaka till nämnda kreditinstitut, när ett sådant erkännande innebär att det kreditinstitut till vilken denna skuld överförts genom den första rekonstruktionsåtgärden med retroaktiv verkan förlorar sin passiva saklegitimation i det pågående förfarandet, och erkännandet därmed undergräver de domstolsavgöranden som redan meddelats till förmån för den ursprungliga käranden vilka är föremål för nämnda förfarande.

Rättegångskostnader

- 67 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

Artiklarna 3.2 och 32 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/24/EG av den 4 april 2001 om rekonstruktion och likvidation av kreditinstitut ska, mot bakgrund av rättssäkerhetsprincipen och artikel 47 första stycket i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, tolkas så, att de utgör hinder för att, utan att det uppställs något ytterligare villkor, i ett pågående rättsligt förfarande i sak i en annan medlemsstat än hemlandet, avseende en skuld som överförts från ett kreditinstitut genom en första rekonstruktionsåtgärd som vidtagits i hemlandet, erkänna en andra rekonstruktionsåtgärd som syftar till att med retroaktiv verkan, vid ett datum som föregick inledandet av ett sådant förfarande, överföra denna skuld tillbaka till nämnda kreditinstitut, när ett sådant erkännande innebär att det kreditinstitut till vilken denna skuld överförts genom den första rekonstruktionsåtgärden med retroaktiv verkan förlorar sin passiva saklegitimation i det pågående förfarandet, och erkännandet därmed undergräver de domstolsavgöranden som redan meddelats till förmån för den ursprungliga käranden vilka är föremål för nämnda förfarande.

Underskrifter